

МЕДІАНАРАТИВИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ: ДИНАМІКА АКЦЕНТІВ У ПРОСУВАННІ ДЛЯ ЗАКОРДОННОЇ АУДИТОРІЇ У 2022 р.

КОВАЛЬСЬКА Марина,

канд. іст. наук,

доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

Одеса, Україна

Ключові слова: публічна дипломатія, журналістика, ЗМІ, закордонна аудиторія, медіанаратив.

Keywords: public diplomacy, journalism, mass media, foreign audiences, media narratives.

Українська журналістика сьогодні міцно вписана у вектор роботи стратегічних комунікацій. Наприклад, публічна дипломатія України спрямована на позитивний PR нашої держави для закордонної громадськості, що передбачає активну співпрацю між державою та ЗМІ щодо просування стратегічних наративів. Міністерство закордонних справ України прийняло «Стратегію публічної дипломатії» на 2021–2025 рр., де описуються основні поняття та підходи, напрями публічної дипломатії, стратегічні цілі та завдання, основні тези для позиціонування України для цільової аудиторії. В цьому документі було виділено три основні стратегічні цілі, для кожної виокремлені свої завдання: по-перше, щоб про Україну більше знали у світі, по-друге, щоб сприймали її як демократичну європейську державу, по-третє, зазначено, що «Україна у своїй зовнішньополітичній діяльності покладається на дієву систему протидії шкідливим наративам, спрямованим проти неї» [1, с. 18–19].

Серед медіанаративів для позиціонування України на початку 2020-х рр. значилося (у відповідному порядку згадування у документі «Стратегії...»): «1. Сучасна європейська країна з тисячолітньою історією, культурою та мистецтвом. 2. Хоробра та щира країна. Країна сильних емоцій. Країна свободи та гідності. 3. Захисник миру. Україна стоїть на сторожі миру та спокою Європи. 4. Країна позитивних відкриттів. Країна, що перевищує очікування від людей, природи та можливостей. 5. Україна – гарант продовольчої безпеки світу» [1, с. 22].

Якщо раніше публічна дипломатія була більше спрямована на покращення впізнавання України, що було головним завданням

зовнішнього представлення ще з часів набуття незалежності, то зараз акцент змістився на завоювання симпатії та довіри в цільовій аудиторії з більш конкретною метою. За словами генерального директора Українського інституту В. Шейко, «Україна багато років працювала над тим, щоб бути впізнаваною і видимою у світі та зацікавити собою інші спільноти. Прикро, що цю задачу частково вирішила саме війна» [2]. Протягом найбільш важких місяців 2022 року міжнародна підтримка зіграла величезну роль в цілому та у справі постачання військової техніки зокрема. Значною мірою це відбулося тому, що на утримання симпатії та підтримки світової громадськості були кинуті всі наявні дипломатичні сили. Україна стала державою номер один за згадуваністю у світовому інформаційному просторі.

Розповідь про сутність України залишається тією ж самою, але за образами та порівняннями відбувалася адаптація для цільової аудиторії: «Меседжі намагаються адаптувати під кожну конкретну країну, проводити зрозумілі місцевим депутатам і публіці паралелі. Наприклад, у зверненні до парламенту Нідерландів Зеленський згадав про бомбардування нацистами Роттердама, до іспанського парламенту – про трагедію Герніки» [3].

Якщо раніше згадувалося більше про оборону України гібридній агресії, що йде з боку Кремля, то зараз у медіапросторі говориться про протидію повномасштабній агресії Росії проти України. Особливої уваги зазнають питання втілення європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема в контексті початку переговорів про вступ України до ЄС [4]. В медіанаративах до лютого 2022 р. основне місце займала теза про унікальність та стародавність культурної спадщини України-європейської держави, на відміну від цього зараз на часі – посилення стійкості та обороноздатності України [4].

Це нагадує динаміку змін кількості на якість та свідчить про прискорення всіх запусканих комунікативних процесів у публічному інформаційному просторі щодо України. На що слід звернути увагу серед актуальних медіанаративів: 1. сила та мужність українського народу, героїзм ЗСУ, витривалість та моральна ясність, «поставимо на місце кожного з тих, хто кинув виклик свободі» [5]; 2. Багатство культурної спадщини, необхідність її захищати, бо вона є складовою європейської та має загальносвітове значення; «ми... використовуємо нагоду підвищеної уваги світу для того, щоб пояснювати іноземцям, що таке Україна, хто такі українці, чому свобода – це наше друге ім'я.

Розповідаємо свою власну історію замість того, щоб її розповідали замість нас» [6]; 3. Цінності Європейського Союзу, цілковита готовність до загального визнання нашого європейського цивілізаційного шляху; 4. підтримка та допомога Україні – інвестиція в майбутнє демократії. Треба захищати її зараз, щоб забезпечити мирне та вільне майбутнє всіх європейських країн в подальшому. Президент В. Зеленський зазначив у своїй історичній промові в Конгресі США: «Ваші гроші – це не благодійність. Це інвестиція у глобальну безпеку та демократію, до якої ми ставимося найвідповідальніше» [5].

Останній пункт чітко простежується у промовах, публічних виступах та інтерв'ю провідних українських політиків. Починаючи з президента В. Зеленського, заяв міністра ЗС України Д. Кулеби до слів П. Порошенка у Брюсселі про те, що Україна стала щитом для союзників від варварства Росії, ця теза повторюється та має ретранслюватись українськими ЗМІ й для закордонної аудиторії.

Важливо, що Україна просувається не тільки як держава, що намагається захиститися від зовнішньої агресії, і навіть не тільки як така, що стоїть форпостом на сторожі європейської безпеки, але й вирішує справу відновлення міжнародного правопорядку [5]. Україна – держава, яка розробляє міцні гарантії безпеки не тільки для себе, але й для всієї Європи та решти світу; «Україна має значення, ми не є розмінним пішаком на великій геополітичній шахівниці, українці битимуться з агресором до своєї перемоги» [7].

Після початку повномасштабної війни стратегічна важливість публічної дипломатії для України значно зросла. Дипломатичний фронт міцно об'єднаний з інформаційним, робота з просування стратегічних наративів триває та стає більш активною та глобальною, але відповідно до нових умов функціонування відбулася динаміка руху фокусу уваги. Серед найбільш впливових змін варто зазначити про зростання емоційної напруги в медіаповідомленнях, більший акцент на захисті Україною свободи та демократії, чітке протиставлення добра та зла та моральний заклик до підтримки правди, правопорядку та безпеки не тільки на словах, але й на ділі. Втім, це не можна назвати докорінною ревізією, оскільки треба зазначити, що реалізація публічної дипломатії, тобто всі зусилля задіяних сторін, спрямовані на досягнення мети, все одно дорівнюють трьом основним стратегічним цілям, які були виокремлені на офіційному рівні та затверджені у відповідному документі МЗС України.

Список використаних джерел

1. Стратегія публічної дипломатії Міністерства Закордонних Справ України, 2021–2025 // Міністерство Закордонних Справ України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>
2. Шейко В. В епіцентрі уваги: підсумки 2022 року в культурній дипломатії // Інтернет-видання «Лівий берег». 30 грудня 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2022/12/30/540637_epitsentri_uvagi_pidsumki_2022_roku.html
3. Лелич М. Зовнішній фронт. Як українська дипломатія працює під час війни з Росією // Інформаційне агентство «РБК Україна». 30 червня 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/vneshniy-front-ukrainskaya-diplomatiya-rabotaet-1656539404.html>
4. Конференція послів України 2022: Війна і нові горизонти у світі // Міністерство Закордонних Справ України : офіційний веб-портал. 23 грудня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/news/konferenciya-posliv-ukrayini-2022-vijna-i-novi-gorizonti-u-sviti>
5. Виступ Зеленського у Конгресі США: повний текст // Слово і діло. 22 грудня 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/22/novyna/polityka/vystup-zelenskoho-konhresi-ssha-povnyj-tekst>
6. Дмитро Кулеба про інформаційний фронт України: створені МЗС офіційні канали Ukraine.ua вже охопили 600 мільйонів людей в усьому світі // Міністерство Закордонних Справ України : офіційний веб-портал. 14 липня 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pro-informacijnij-front-ukrayini-stvoreni-mzs-oficijni-kanali-ukraineua-vzhe-ohopili-600-miljoniv-lyudej-v-usomu-sviti>
7. Редько Д. Підсумки року: Україна здійснила стратегічний прорив у дипломатії сучасності // Інформаційне агентство «Укрінформ». 16 грудня 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3635494-pidsumki-roku-ukraina-zdijsnila-strategicnij-perelom-u-diplomatii-sucasnosti.html>